

Jerzy Liebert

Na lipę czarnoleską

Wonna lipa czarnoleska,
Gęsto niebem przetykana,
Pyszna w gwarze i królewska –
Oto lutnia mistrza Jana,
Lira, której miodu siła,
Na trzy wieki Polskę spiła.

Z drzewa prostego ciosana,
Jak drzewo ssała u szczytu,
Z bożego pełnego dzbana
Wyniosła mądrość błękitu –
By między życiem a śpiewem,
Nie rozdzielać ziemi z niebem.

Dzisiaj, przed zgiełkiem i gwarem,
Pozwól skryć się, o lutnisto,
Pod owej pieśni konarem,
Jak pod lipą rozłożystą,
Gdzie ptak dzwoni w nocnym chłodzie,
Księżyc rogiem chmury bodzie.

Tu pod niebo rosną wieńce,
Ponad wielką pustkę miasta,
Struna sama idzie w ręce,
A serce w serce nam wrasta –
Tu cień daje laur z drzewa,
A laur w cieniu dojrzewa.

Jerzy Liebert, *Gusła*, www.wolnelektury.pl/katalog/lektura/gusla/ [dostęp w dniu 02.12.2017]

Zadanie 1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W utworze Jerzego Lieberta lipa czarnoleska jest – obok liry – symbolem poezji. Jej wyjątkowość poeta podkreślił w pierwszej zwrotce za pomocą

- A. epitetów.
- B. przenośni.
- C. porównań.
- D. ożywienia.

Zadanie 2. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe odpowiedzi spośród podanych.

Z drugiej zwrotki wiersza wynika, że poezja Jana Kochanowskiego zasługuje na miano **A/B**, ponieważ **C/D**.

- A. interesującej
- B. doskonałej
- C. podejmuje tematy związane z codziennością
- D. uczy zachowywania w życiu równowagi

Zadanie 3. (0–1)

Przeczytaj podany fragment wiersza.

*Dzisiaj, przed zgiełkiem i gwarem,
Pozwól skryć się, o lutnisto,
Pod owej pieśni konarem,*

Wyjaśnij, jakie pragnienie wyraził podmiot liryczny.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Przeczytaj słownikowe definicje słowa *laur*.

1. «drzewko o wiecznie zielonych, aromatycznych liściach używanych jako przyprawa kuchenna, rosnące w strefie śródziemnomorskiej; też: liście, gałązki tej rośliny»
2. «wieniec z liści, gałązek tej rośliny, będący od czasów starożytnej Grecji i starożytnego Rzymu symbolem zwycięstwa i chwały»
3. «nagroda przyznawana za wybitne osiągnięcia w jakiejś dziedzinie»

internetowy *Słownik języka polskiego PWN* [dostęp w dniu 27.07.2018 r.]

a) Do podanych słów z wiersza dopisz oznaczenie cyfrowe definicji słowa *laur*.

A laur w cieniu dojrzewa.

b) Podaj przykład związku frazeologicznego, w którym występuje słowo *laur*, i wyjaśnij jego znaczenie.

.....
.....

Zadanie 5. (0–1)

Wyjaśnij, jakie przesłanie zawiera ostatnia strofa wiersza zakończona puentą.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 6. (0–2)

Janusz Pełc tak napisał o twórczości Jana z Czarnolasu:

W utworach poetyckich Kochanowskiego wielokrotnie spotykamy dowody optymistycznego widzenia świata i człowieka. Poetę, wrażliwego obserwatora, cieszył harmonijny ład, rozumny porządek wszechrzeczy.

Czy zacytowana wyżej opinia może stanowić komentarz do wiersza Jerzego Lieberta? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do utworu *Na lipę czarnoleską*.

.....
.....
.....
.....

Zadanie 7. (0–1)

a) Podaj imię i nazwisko autora oraz tytuł utworu, z którego pochodzi poniższy fragment.

Knieje! do was ostatni przyjeżdżał na łowy,
Ostatni król, co nosił kołpak Witoldowy,
Ostatni z Jagiellonów wojownik szczęśliwy
I ostatni na Litwie monarcha myśliwy.
Drzewa moje ojczyste! jeśli Niebo zdarzy,
Bym wrócił was oglądać, przyjaciele starzy,
Czyli was znajdę jeszcze? czy dotąd żyjecie?
Wy, koło których niegdyś pełzałem jak dziecię;
[...]

Pomniki nasze! ileż co rok was pożera
Kupiecka lub rządowa, moskiewska siekiera!
Nie zostawia przytułku ni leśnym śpiewakom,
Ni wieszczom, którym cień wasz tak miły jak ptakom.
Wszak lipa czarnoleska, na głos Jana czuła,
Tyle rymów natchnęła! Wszak ów dąb gaduła
Kozackiemu wieszczowi tyle cudów śpiewa!

Ja ileż wam winienem, o domowe drzewa!

www.wolnelektury.pl

Autor:

Tytuł:

b) Wykaż, na czym polega związek podanego fragmentu z wymową wiersza Jerzego Lieberta *Na lipę czarnoleską*.

.....

.....

.....

.....

.....

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ I ZASADY PRZYZNAWANIA PUNKTÓW

Numer zad.	1.	2.
Odpowiedź	A	BD

1 p. – wskazanie poprawnej odpowiedzi.

0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

Numer zadania	Poprawna odpowiedź	Liczba punktów	Zasady przyznawania punktów
3.	Podmiot liryczny wyraża pragnienie ucieczki od zgiełku i gwaru wielkiego świata oraz zrozumienia poezji Jana Kochanowskiego.	(0–1)	1 p. – sformułowanie poprawnej odpowiedzi. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.
4.	a) 3 b) np. <i>sięgnąć po laury</i> – odnieść sukces <i>spocząć/osiąść na laurach</i> – zaprzestać jakiejś działalności	(0–2)	2 p. – podanie poprawnych odpowiedzi w części a) i w części b). 1 p. – podanie poprawnej odpowiedzi w części a) lub w części b). 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.
5.	Dzięki inspiracji płynącej z twórczości Jana Kochanowskiego także we współczesnym świecie powstaje poezja.	(0–1)	1 p. – sformułowanie poprawnej odpowiedzi. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.
6.	Opinia Janusza Pelca jest trafnym komentarzem do wiersza <i>Na lipę czarnoleską</i> , ponieważ zawiera opinię na temat poezji Jana Kochanowskiego podobną do tej, którą można wyczytać z utworu Jerzego Lieberta. Z wiersza wynika, że twórczość mistrza z Czarnolasu prezentuje ład i harmonię – łączy niebo z ziemią.	(0–1)	1 p. – sformułowanie poprawnej odpowiedzi. 0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.

7.	<p>a) Autor: Adam Mickiewicz Tytuł: <i>Pan Tadeusz</i></p> <p>b) Zarówno we fragmencie <i>Pana Tadeusza</i>, jak i w wierszu <i>Na lipę czarnoleską</i> poeci ukazują drzewa jako świadków i uczestników wielkiej historii, obaj odwołują się również do czarnoleskiej lipy jako źródła poetyckiego natchnienia.</p>	(0–2)	<p>2 p. – podanie poprawnych odpowiedzi w części a) i w części b).</p> <p>1 p – podanie poprawnej odpowiedzi w części a) lub w części b).</p> <p>0 p. – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi.</p>
----	--	-------	--